AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ INFORMÁCIÓS BIZTONSÁGI DOKTRÍNÁJA II.[1]

AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ INFORMÁCIÓS BIZTONSÁGA BIZTOSÍTÁSÁNAK ÁLTALÁNOS MÓDSZEREI

Az Oroszországi Föderáció információs bizottsága biztosításának *jogi módszereihez tartozik* az információs szférában meglévő viszonyokat szabályozó normatív jogi dokumentumok, valamint az Oroszországi Föderáció információs biztonságának biztosítása kérdéseivel foglalkozó normatív módszertani dokumentumok kidolgozása. E tevékenység legfontosabb irányai az alábbiak:

- a szükséges változtatások és kiegészítések elvégzése az Oroszországi Föderáció információs biztonság biztosítása területén kialakult viszonyokat szabályozó törvényeiben;
- az Oroszországi Föderáció információs biztonságának biztosítását szolgáló rendszerek létrehozása és továbbfejlesztése, a föderációs törvényalkotásban meglévő belső ellentmondások, illetve az azokban a nemzetközi egyezményekben meglévő ellentmondások felszámolása, amelyekhez Oroszország csatlakozott, valamint a föderációs törvénykezési aktusok és az Oroszországi Föderáció szubjektumainak törvénykezési aktusai közötti ellentmondások megszüntetése azoknak a jogi normáknak a konkretizálása céljából, amelyek meghatározzák az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának területén elkövetett jogsértésekért viselt felelősséget;
- a jogosítványok törvényekkel történő elhatárolása a föderációs államhatalmi szervek és az Oroszországi Föderáció szubjektumainak államhatalmi szervei között, az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának területén, e tevékenység céljainak, feladatainak és a társadalmi egyesületek, szervezetek, illetve az állampolgárok részvételi mechanizmusának meghatározása e tevékenységben;

[1] A tanulmány megjelent: Tömösváry 2001.

DOI: https://doi.org/10.36250/01291/14

- az Oroszországi Föderáció azon normatív jogi dokumentumainak kidolgozása és elfogadása, amelyek meghatározzák a jogi és fizikai személyek felelősségét az információhoz való engedély nélküli hozzáférés, az információ jogellenes másolása, elferdítése és jogellenes felhasználása, a valótlan információk szándékos terjesztése, a bizalmas információ jogellenes nyilvánosságra hozása, a szolgálati vagy kereskedelmi titkot képező információ bűnös vagy önző célok érdekében történő felhasználása esetén;
- a külföldi hírügynökségek, tömegtájékoztató eszközök és újságírók, valamint az oroszországi információs infrastruktúra fejlesztésébe bevont külföldi befektetők státusának meghatározása, a nemzeti hírhálók és a hazai gyártású műholdas híradásfejlesztési prioritások törvényi rögzítése;
- az Oroszországi Föderáció területén globális információs és telekommunikációs szolgáltatásokat nyújtó szervezetek státusának meghatározása és ezen szervezetek tevékenységének jogi szabályozása;
- az információs biztonság biztosítását végző regionális struktúrák kialakításához szükséges jogi bázis megteremtése.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának *szervezeti-technikai módszereihez tartozik:*

- az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosítása rendszerének létrehozása és korszerűsítése;
- a végrehajtó hatalom föderációs szervei, az Oroszországi Föderáció szubjektumai végrehajtó hatalmi szervei jogalkalmazó tevékenységének erősítése;
- beleértve az információs szférában történő jogsértés megelőzését és megszakítását, valamint az e szférában bűncselekményt és más jogsértést elkövető személyek felfedését, leleplezését és felelősségre vonását is;
- az információvédelmi eszközök, illetve az ezen eszközök hatékonyságát ellenőrző módszerek kidolgozása, felhasználása és korszerűsítése, védett telekommunikációs rendszerek fejlesztése, a speciális szoftverek megbízhatóságának biztosítása;
- a feldolgozott információkhoz való engedély nélküli hozzáférést és az információ rombolását, megsemmisítését, torzítását kiváltó speciális ráhatást, valamint az informatikai és híradó rendszerek és eszközök rendszeresített üzemmódjainak megváltoztatását megelőző rendszerek és eszközök létrehozása;
- az információs és telekommunikációs rendszerek normális működésére veszélyt jelentő technikai eszközök és programok feltárása, az információ technikai csatornán keresztül történő elfogásának megelőzése, az információvédelem kriptográfiai eszközeinek alkalmazása az információ tárolása,

feldolgozása és híradó csatornákon keresztül történő továbbítása során, az információvédelem speciális követelményei teljesítésének ellenőrzése;
- az információvédelmi eszközök minőségtanúsítása és szabványosítása, az államtitok védelme területén folytatott tevékenység engedélyeztetése, a telekommunikációs berendezések minőségtanúsítási rendszerének és az automatikus információfeldolgozó rendszereknek az információs biztonság követelményeinek megfelelő szoftverekkel történő biztosítása;
- a védett információs rendszerekben dolgozó személyek tevékenységének ellenőrzése, az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának területén tevékenykedő szakemberek felkészítése;
- az Oroszországi Föderáció információs biztonságával összefüggő mutatók és jellemzők monitoringrendszerének kialakítása a társadalom és az állam életének és tevékenységének legfontosabb szféráiban.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának *gazdasági módszereihez tartozik:*
- az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosítása programjának kidolgozása és finanszírozási rendjének meghatározása;
- az információvédelem jogi és szervezési-technikai módszereinek realizálásával összefüggő munkák finanszírozási rendszerének korszerűsítése, a fizikai és jogi személyek információs kockázatai biztosítási rendszerének létrehozása.

AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ INFORMÁCIÓS BIZTONSÁGA BIZTOSÍTÁSÁNAK SAJÁTOSSÁGAI A TÁRSADALMI ÉLET KÜLÖNBÖZŐ SZFÉRÁIBAN

Az Oroszországi Föderáció információs biztonsága az Oroszországi Föderáció nemzetbiztonságának egyik alkotóeleme, amely hatással van Oroszország nemzeti érdekeinek védettségi állapotára a társadalom és az állam élettevékenységének különböző szféráiban. Az Oroszországi Föderáció információs biztonságát veszélyeztető fenyegetések, illetve az információs biztonság biztosítását szolgáló módszerek valamennyi szférában közösek.

Az információs biztonság biztosításának minden egyes szférában megvannak a maga sajátosságai, amelyek összefüggenek a biztonság biztosítása objektumainak sajátosságaival, azok sebezhetőségének szintjével – az Oroszországi Föderáció információs biztonságát fenyegető veszélyek vonatkozásában. A társadalom és az állam élettevékenységének minden egyes szférájában az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának általános módszerei mellett felhasználhatók

az Oroszországi Föderáció információs biztonságának állapotára befolyással bíró tényezők sajátosságai által megalapozott egyedi módszerek és formák is.

A gazdasági szférában: Az Oroszországi Föderáció információs biztonságának gazdasági szférában történő biztosítása kulcsszerepet tölt be az Oroszországi Föderáció nemzetbiztonságának biztosításában. *Az Oroszországi Föderáció információs biztonságát veszélyeztető fenyegetések* hatásának *a gazdasági szférában* leginkább az alábbiak vannak kitéve:

- az állami statisztika rendszere;
- a pénzügyi és a hitelrendszer;
- a végrehajtó hatalom föderációs szintű szerveinek a társadalom és az állam tevékenységét a gazdasági szférában biztosító információs és automatizált számítási rendszerei;
- a vállalatok, intézmények és szervezetek könyvviteli rendszerei – a tulajdonformától függetlenül;
- a pénzügyi, tőzsdei, adó- és váminformációk, valamint az állam, a vállalatok és szervezetek külgazdasági tevékenységéről szóló információk gyűjtésével, feldolgozásával, tárolásával és továbbításával foglalkozó rendszerek.

A piacgazdaságra történő áttérés hatására az orosz áru- és szolgáltatási piacon számos hazai és külföldi kereskedelmi struktúra – információs, informatikai és információvédelmi termelő és fogyasztó – jelent meg. Az e struktúrák statisztikai, pénzügyi, tőzsdei, adó- és váminformációi gyűjtési, feldolgozási, tárolási és továbbítási rendszereinek létrehozásával és védelmével kapcsolatos ellenőrizetlen tevékenység reális fenyegetést jelent Oroszország biztonságára a gazdasági szférában. Hasonló fenyegetettségek alakulnak ki akkor, amikor külföldi cégeket vonnak be a fenti rendszerek létrehozásába, mivel ennek során kedvező feltételek teremtődnek a bizalmas gazdasági információkhoz való ellenőrzés nélküli hozzáféréshez és ezen információk feldolgozási és továbbítási folyamatainak a külföldi titkosszolgálatok általi ellenőrzéséhez. Az informatikai, telekommunikációs és információvédelmi eszközöket kidolgozó és gyártó nemzeti iparágak vállalatainak kritikus állapota a megfelelő import eszközök széles körű felhasználásához vezet, ami Oroszország külföldi államoktól való technológiai függésének veszélyével fenyeget. A gazdaság egészének normális működésére jelent nagy veszélyt, amikor bűnözők bejutnak a bankok és más hitelszervezetek számítógépes rendszereibe és hálóiba, számítógépes bűncselekményeket valósítva meg.

A gazdálkodó szubjektumok (saját) kereskedelmi tevékenységükről, az általuk előállított áruk, illetve biztosított szolgáltatások fogyasztói tulajdonságairól,

gazdálkodási tevékenységükről, beruházásaikról és ehhez hasonló tevékenységükről szóló információik valótlanságáért vagy eltitkolásáért viselt felelősségét meghatározó normatív jogi bázis elégtelensége gátolja a gazdálkodó szubjektumok normális működését. Ugyanakkor a gazdálkodó szubjektumoknak lényeges gazdasági károkat okozhat a kereskedelmi titkot tartalmazó információk nyilvánosságra kerülése. A pénzügyi, tőzsdei, adó- és váminformációk gyűjtési, feldolgozási, tárolási és továbbítási rendszereiben a legveszélyesebb az információ jogellenes másolása és torzítása, az információval végzett munka technológiájának engedély nélküli hozzáférés révén történő tudatos vagy véletlen megsértése. Vonatkozik ez a végrehajtó hatalom azon föderációs szerveire is, amelyek az Oroszországi Föderáció külgazdasági tevékenységéről szóló információk formálásával és terjesztésével foglalkoznak.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonságának biztosítása érdekében a gazdasági szférában foganatosítandó intézkedések:

- a statisztikai, pénzügyi tőzsdei, adó- és váminformációt gyűjtő, feldolgozó, tároló és továbbító rendszerek és eszközök létrehozása, fejlesztése és védelme feletti *állami ellenőrzés megszervezése és megvalósítása;*
- az állami statisztikai számvitel rendszerének *gyökeres átalakítása* a szolgálati személyeknek az elsődleges információ előkészítéséért, illetve e személyek és szolgálatok statisztikai információ feldolgozása és elemzése területén végzett tevékenysége ellenőrzésének megszervezéséért viselt *szigorú jogi felelősség bevezetése,* és az így kapott információk „kereskedelmi forgalmazásának" *korlátozása* útján – az információ valószerűségének, teljességének és védettségének céljából;
- minőségtanúsítvánnyal rendelkező nemzeti információvédelmi eszközök *létrehozása és beépítése* a statisztikai, pénzügyi, tőzsdei, adó- és váminformációk gyűjtési, feldolgozási, tárolási és továbbítási rendszereibe és eszközeibe;
- védett, nemzeti elektronikus fizetőrendszerek *létrehozása* és *alkalmazása* az intellektuális térképek, elektronikus pénz- és kereskedelmi rendszerek alapján, e rendszerek *szabványosítása,* valamint az ezek felhasználását szabályozó *normatív jogi bázis kidolgozása;*
- a gazdasági szféra információs viszonyait szabályozó normatív jogi bázis *korszerűsítése;*
- a gazdaság információgyűjtési, -feldolgozási, -tárolási és -továbbítási rendszereiben dolgozó személyzet kiválasztási és felkészítési módszereinek *tökéletesítése.*

Az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának *legfontosabb elemei a belpolitikai szférában:*

- az emberi és az állampolgári alkotmányos és szabadságjogok;

- az alkotmányos rend, a nemzeti közmegegyezés, az államhatalom stabilitása;
- az Oroszországi Föderáció szuverenitása és területi egysége;
- a föderációs szintű végrehajtó hatalmi szervek és a tömegtájékoztató eszközök nyílt információs bázisai.

A belpolitikai szférában az Oroszországi Föderáció információs biztonságát veszélyeztető fenyegetések közül *a legnagyobb veszélyt az alábbiak képezik:*

- az állampolgárok információs szférában realizált alkotmányos és szabadságjogainak megsértése;
- a különféle politikai erőknek a tömegtájékoztató eszközök saját eszméik propagálása céljából történő felhasználásához való joga területén kialakult viszonyok gyenge jogi szabályozása;
- dezinformáció terjesztése az Oroszországi Föderáció politikájáról, a föderációs szintű államhatalmi szervek tevékenységéről, az országban és külföldön zajló eseményekről;
- a társadalmi egyesületek olyan tevékenysége, amely az alkotmányos rend alapjainak megváltoztatására, az Oroszországi Föderáció egységének megbontására, társadalmi, faji, nemzeti és vallási gyűlölet keltésére, illetve ezen eszmék tömegtájékoztató eszközökön keresztül történő terjesztésére irányul.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonságának biztosítása érdekében *a belpolitikai szférában foganatosítandó alapvető intézkedések:*

- az információs infrastruktúra elemeinek hazai és külföldi struktúrák által történő monopolizálása ellen ható rendszer létrehozása – beleértve az információs szolgáltatások piacát és a tömegtájékoztató eszközöket is;
- az Oroszország belpolitikájáról terjesztett dezinformáció negatív következményeinek megelőzésére irányuló ellenpropaganda aktivizálása.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonsága biztosításának *legfontosabb elemei a külpolitikai szférában* az alábbiak:

- az Oroszországi Föderáció külpolitikáját realizáló föderációs szintű végrehajtó hatalmi szervek, az orosz külképviseletek és a külföldön tevékenykedő orosz szervezetek, az Oroszországi Föderáció nemzetközi szervezetei mellett működő képviseletek információs bázisai;
- az Oroszországi Föderáció külpolitikáját az Oroszországi Föderáció szubjektumai területén realizáló föderációs szintű végrehajtó hatalmi szervek információs bázisai;

- a föderációs szintű végrehajtó hatalmi szervek irányítása alá tartozó orosz vállalatok, intézmények és szervezetek információs bázisai;
- az orosz tömegtájékoztató eszközök az Oroszországi Föderáció állami politikája céljaival és alapvető irányaival, valamint az orosz és a nemzetközi élet társadalmilag jelentős eseményeivel kapcsolatos véleményének a külföldi hallgatóság részére történő magyarázására irányuló tevékenységének blokkolása.

Az Oroszországi Föderáció *információs biztonságát a külpolitikai szférában veszélyeztető külső fenyegetések* közül a leginkább veszélyesek:

- a külföldi politikai, gazdasági, katonai és információs struktúrák információs ráhatása az Oroszországi Föderáció külpolitikai stratégiájának kidolgozására és realizálására:
- dezinformáció terjesztése külföldön, az Oroszországi Föderáció külpolitikájáról;
- az orosz állampolgárok és jogi személyek jogainak megsértése az információs szférában, külföldön;
- kísérletek az információkhoz történő engedély nélküli hozzáférésre, a végrehajtó hatalom Oroszországi Föderáció külpolitikáját realizáló szövetségi szerveinek, az orosz külképviseletek és a külföldön tevékenykedő orosz szervezetek, illetve az Oroszországi Föderáció nemzetközi szervezetei mellett működő képviseletek infrastruktúrájának befolyásolására.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonságát *a külpolitikai szférában veszélyeztető belső fenyegetések* közül a legveszélyesebbek:

- az információgyűjtés, -feldolgozás, -tárolás és -továbbítás szabályainak megsértése az Oroszországi Föderáció külpolitikáját realizáló végrehajtó hatalmi szervek föderációs szintű szerveinél és az irányításuk alá tartozó vállalatoknál, intézményeknél és szervezeteknél;
- a különböző politikai erőknek, társadalmi egyesületeknek, tömegtájékoztató eszközöknek és egyes személyeknek az Oroszországi Föderáció külpolitikai stratégiáját és taktikáját elferdítő propagandatevékenysége;
- a lakosság nem kielégítő tájékoztatása az Oroszországi Föderáció külpolitikai tevékenységéről.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonságának biztosítása érdekében a külpolitikai szférában foganatosítandó alapvető intézkedések:

- az állami politika alapvető irányainak kimunkálása az Oroszországi Föderáció külpolitikai irányvonala információs biztosításának korszerűsítése területén;

- intézkedéskomplexum kidolgozása és realizálása az Oroszországi Föderáció külpolitikáját realizáló föderációs szintű végrehajtó hatalmi szervek, az orosz külképviseletek és a külföldön tevékenykedő orosz szervezetek, valamint az Oroszországi Föderáció nemzetközi szervezetei mellett működő képviseletek információs infrastruktúrája információs biztonságának erősítése érdekében;
- az Oroszországi Föderáció külpolitikájáról külföldön terjesztett dezinformációk elleni tevékenység munkafeltételeinek megteremtése az orosz külképviseleteken és a külföldön tevékenykedő szervezeteknél;
- az orosz állampolgárok és jogi személyek jogainak és szabadságának külföldön történő megsértése elleni tevékenység információs biztosításának korszerűsítése;
- az Oroszországi Föderáció szubjektumai információs biztosításának korszerűsítése a külpolitikai tevékenység kompetenciájukba tartozó kérdéseinek területén.

Az Oroszországi Föderáció *információs biztonsága biztosításának legfontosabb elemei a tudomány és technika területén* az alábbiak:

- az ország tudományos-technikai, technológiai és társadalmi-gazdasági fejlődése számára potenciálisan fontos alap- és alkalmazott tudományos kutatási eredmények;
- beleértve azokat az információkat is, amelyek elveszítése károkat okozhat az Oroszországi Föderáció nemzeti érdekeinek és presztízsének;
- a felfedezések, a nem szabadalmazott technológiák, az ipari prototípusok, modellek és kísérleti berendezések;
- a tudományos-technikai szakemberek és felkészítésük rendszere;
- a bonyolult kutatási komplexumok irányítási rendszerei (atomreaktorok, elemi részecskék gyorsítói, plazmagenerátorok stb.).

Az Oroszországi Föderáció információs biztonságát veszélyeztető *alapvető külső fenyegetésekhez a tudomány és technika területén* az alábbiak sorolhatók:

- a fejlett külföldi államok azon törekvése, hogy jogellenesen hozzáférhessenek az Oroszországi Föderáció tudományos-technikai bázisaihoz annak érdekében, hogy az orosz tudósok által elért eredményeket saját céljaiknak megfelelően használják fel;
- kedvező feltételek megteremtése az orosz piacon a külföldi tudományos-technikai termékek számára és a fejlett országok azon törekvése, hogy ezzel egyidejűleg korlátozzák az Oroszországi Föderáció tudományos-technikai

potenciáljának fejlődését (a legjobb vállalatok részvényeinek megvásárlása és későbbiekben átprofilírozása, az export-import korlátozások fenntartása stb.);
- a nyugati országok arra irányuló politikája, hogy tovább rombolják a FÁK-tagállamok Szovjetuniótól örökölt egységes tudományos-technikai térségét, tudományos-technikai kapcsolatai, valamint a legperspektivikusabb tudományos kollektívák nyugati országokba orientálása révén;
- a külföldi államok és kereskedelmi vállalatok, intézmények és szervezetek tevékenységének aktivizálása az ipari kémkedés területén, a felderítő és egyéb speciális szolgálatok bevonásával.

Az Oroszországi Föderáció biztonságát *a tudomány és a technika területén veszélyeztető, alapvető belső fenyegetésekhez* sorolhatók:
- az orosz gazdaság továbbra is bonyolult helyzete, amely a tudományos-technikai tevékenység finanszírozásának rendkívüli csökkenéséhez, a tudományos-technikai szféra presztízsének ideiglenes visszaeséséhez, a kiemelkedő ötletek és találmányok külföldre történő „elszivárgásához" vezet;
- a nemzeti elektronikai iparágak arra való képtelensége, hogy a mikroelektronika, az élenjáró információs technológiák legújabb vívmányai bázisán olyan tudományigényes, versenyképes termékeket állítsanak elő, amelyek lehetővé teszik Oroszország külföldi piacoktól való technológiai függetlenségének megfelelő színvonalát, ami végső soron az import szoftver- és hardvereszközök kényszerű széles körű felhasználásához vezet az oroszországi információs infrastruktúra létrehozása és fejlesztése során;
- az orosz tudósok tudományos-technikai eredményei szabadalmaztatásának védelme területén meglévő súlyos problémák;
- az információvédelemmel kapcsolatos intézkedések realizálásának problémái, különösen a részvénytulajdonosi alapon működő vállalatoknál, a tudományos-technikai intézményeknél és szervezeteknél.

Az Oroszországi Föderáció információs biztonságát veszélyeztető fenyegetések elhárításának reális útja a tudomány és a technika területén az Oroszországi Föderáció viszonyait szabályozó törvényi háttér korszerűsítése. E cél érdekében az államnak támogatnia kell az Oroszországi Föderáció információs biztonságát biztosító legfontosabb objektumokat fenyegető veszélyek realizálódásából származó lehetséges károk értékelési rendszerének létrehozását a tudomány és a technika területén, beleértve a társadalmi alapon működő tudományos tanácsokat és a föderációs szintű államhatalmi szerveket, valamint a független szakértői szervezeteket is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

TÖMÖSVÁRY Zsigmond (2001): Az Oroszországi Föderáció Információs Biztonsági Doktrínája II. *Új Honvédségi Szemle,* 55(5), 42–49.